నిత్యమల్లి

ఇక పిల్లవిషయమంటారా రత్నం అనుకోండి, అందచందాల విషయంలో విరోధం ఉన్న వాళ్ళుకూడా వంక పెట్టలేరనుకోండి. నాపిల్ల విషయం ఇల్లాఅనక మరోలా ఎల్లాఅంటాను అనికాదు. నామట్టుకు నేను ప్రాణంమీదకువచ్చినా అబద్ధమన్నది ఆడను. ఇంతెందుకూ మీరు వచ్చి చూడండి. చూచి, నేనన్నదాంట్లో. ఒక్క అక్షరం పొల్లుంటే అప్పుడుఅక్కడే నాలుగుజాడించి వేయచ్చు ఆ అందుకేమీ అభ్యంతరంలేదు.

'అయినా అబద్ధాలాడేదాకానూ, హెచ్చులు పోయేదాకానూ నాకేంపని!

'కానైతే మీరు ఓరకంగా అనుమానించవచ్చు. అంతఅందమైన మా అమ్మాయికి అందులో నాలుగువేలు కట్నం ఇస్తామంటూఉంటే మంచిసంబంధం ఎందుకురాలేదూఅని. ఆమాటకొస్తే సంబంధాలు రాకపోలేదు. చాలావచ్చాయి. ఎన్నిచోట్లకో వెళ్ళివచ్చాను. కాని అన్నివిధాలా అనువైనది ఒక్కటీ నాకంటపడలేదు. ఆస్తిఉంటే చదువు ఉండదు. కాస్త చదువుంటే సెంటుపొలం ఉండదు. రెండూఉంటే పిల్లవాడు బుద్ధిమంతుడుగా ఉండడు. కాదు ఈ మూడూ ఓమోస్తరుగా ఉన్నాయిలే అనుకొని సర్దిచెప్పుకొని వాళ్ళ గుమ్మంముందుకు వెళితే వాళ్ళు గొంతెమ్మకోరికలు కోరుతూ కొండెక్కి కూర్చుంటారు. అందుకూ సిద్ధపడ్డాను. కాని సంప్రదాయం! కాస్త విచారించేసరికి ఆ సంబంధంకోసం పడ్డశ్రమంతా వృధాఅయిపోయె. చదువుకొన్నవారు మీరుచెప్పండి—కుటుంబ సంప్రదాయం అన్నది బాగుండకపొయ్యాక ఇంక ఆ పైని ఎన్నిఉండి ఏం ప్రయోజనమూ అంట! ఏమంటారు?'

ఆయన ఒక్క క్షణంఆగి సమాధానంకోసం అతని వంక చూచారు. కాస్త అపేక్షగా, ఆశగా చూచారు. ఇంతవరదాకా. ఎవరా ఈవ్యక్తి ఇంతచనువుగా మాటాడుతున్నాడని ఆశ్చర్యపడుతూ కూర్చున్నాడు మోహన్.

మోహను కాస్త వెనకాముందూ ఆలోచించుకోవడానికే సావకాశం చిక్కలేదు, గత అర్ధగంటనుంచీ. ఆయన మోహనుగదిలోకి ప్రవేశిస్తూనే తల్లిదండ్రుల యోగక్షేమాలను విచారించారు. కుర్చీలో కూర్చుంటూనే "చూడు నాయనా నువ్వు ఎరగవుగానీ మీ పెదనాయనగార్నీ వాళ్లనూ బాగా ఎరుగుదును. యోగ్యతఅన్నా సత్సంప్రదాయమన్నా వారిదీ. మీ తాతగారి కాలంనుంచీకూడా అంతే. వీళ్ళు ఆయన పేరు నిలిపారు. అన్నట్లు మరచాను మీరెంతమంది అన్నదమ్ములూ?" అంటూ పరామర్శ మొదలుపెట్టారు. అతను సమాధానం చెప్పకముందే ఆయనే అందుకొని "అవునవును— మీరు రెండోవారు కదూ. ఏమిటో వయస్సు మరలిన కొద్దీ జ్ఞాపకశక్తి తగ్గిపోతున్నది. అదీగాక చూడండీ రాకపోకలు లేక పోతే దగ్గర బంధుత్వాలనే మర్చిపోతాము. అలాంటిది స్నేహాలు ఎన్నాళ్ళుంటాయీ......" ఆయన అలాచెప్పుకు పోతున్నప్పుడు మోహను ఆయనకూ తన కుటుంబానికీ స్నేహం ఉండివుంటుందనీ, అది తనకు తెలియదనీ అనుకున్నాడు. అందువల్ల వీధిలోకి వెళదామని ప్రయాణమయిన వాడు ఆయన కెదురుగా కుర్చీలో కూర్చుని ఆయన చెప్పేమాటలు తాపీగా వినడానికి సిద్ధమయాడు.

ఆయన ఆ కాస్త అవకాశం వినియోగించుకుని అంతసేపూ మాటాడాడు. కుశల ప్రశ్నాదికాలయిన తర్వాత నెమ్మదిగా పెండ్లివిషయం ప్రస్తావించాడు. పిల్లవిషయం వివరంగా చెప్పాడు. అంత సేపూ తానే మాటాడాడు.

అప్పటికి కాస్త అలుపు వచ్చింది. అందుకే అన్నట్లు సంప్రదాయాన్ని గురించి ప్రశ్న వేశాడు.

"కాదుటండీ మరి! అందులో మన దేశంలో !" అన్నాడు మోహన్ —ఆ ప్రశ్న తన్ను ఉద్దేశించిందేనని నిర్ధారణకు వచ్చాక. ఓ క్షణం ఆలస్యంగా అన్నా అతనామాట కాస్త హుందాగా, స్పష్టంగా అనడంచేత ఆయన సంతోషించి, మరింత ఉత్సాహంతో మళ్ళీ అందుకొన్నాడు. "మంచిమాట అన్నారు. ఈనాడు జనం మరీ ఇలా విరగబడి పోతున్నారుగానీ పూర్వం ఎంత ఆచారం పాటించేవారు. మంచి సంప్రదాయాన్ని ఎంతగా గౌరవించేవారూ! ఇంకా ఆ పాతకాలపు కుటుంబాలు ఒకటి రెండైనా ఉన్నాయి గనుకనే మాబోటివాళ్ళం కొంత సంతృప్తి చెందగల్గుతున్నాం. ఇంతకూ చెప్పవచ్చిందేమంటే మంచి సంప్రదాయం గల కుటుంబంలోని పిల్లవాడు దొరక్కనే గత మూడేళ్ళనుంచీ తిరుగుతున్నాను. సరే ఇంతకూ. . .అని కాసేపు నీళ్ళునమిలి, అసలు విషయంలోకి వస్తూ "ఇంతకూ [illegible] రావిషయం ఏమీఅననేలేదు" అన్నాడు.

"నేను చెప్పేదేముంది పెద్దవాళ్ళున్నారుగదా" అని మోహన్ అనీ అనకముందే ఆయన అందుకొని, "సరిగ్గా అనవలసిన మాట అన్నావు. అలా అంటావని నాకు తెలుసు. అయితే చూచావూ —కొంతమంది అంతా విని ఇప్పట్లో పెళ్ళి చేసుకోవాలని లేదండీ అంటారు. అదీ విన్నాను. అతనామాట అన్నాక ఇంక ఇంటికి వెళ్ళినా లాభం ఉండదు. ముందుగా వాళ్ళ యింటికి వెళితే "అబ్బాయి ఉద్దేశం ఎల్లా ఉన్నదో కనుక్కోలేదండీ అంటూ డాపెద్దమనిషి. సరే ఏమైనా కొంత కాలాన్నిబట్టి పోవాలిగదా! మిగతా విషయాలు మేం పెద్దవాళ్లం చూచుకుంటాం. ముందుమీరు పిల్లను చూడండి. పిల్లను పిల్లవాడూ పిల్లది, పిల్లవాణ్ణి చూచుకోవడం ఒక రివాజు అయిందిగా ఈ రోజుల్లో. . . . మంచిదే. అలానే చేయండి" అన్నాడాయన.

"అబ్బే—అందుకయినా ముందు మా వాళ్ళతో మాట్లాడిరండి."
అన్నాడు మోహను.

"మాంచి భేషైన మాట అన్నావయ్యా. జరగవలసిన పనే అది. అందరూ కలిసివస్తే ఒక్కమాటే అంతా పిల్లను చూసినట్లవుతుంది. ఆ తరువాత విషయాలు అక్కడే మాట్లాడేసుకోవచ్చును. ఇరువురికీ సుఖమైనపని. అవునదే బాగుంటుది. లేకపోతే ముందు కుర్రవాడు వచ్చి చూడడం, చూచాక, ఏమయ్యా అంటే మావాళ్ళు చూడాలండీ అనడం వాళ్ళు ఒక్కొక్కళ్ళే, రావడం వెళ్ళడం. ఇదంతా కాలయాపనాన్నూ, అనవసరమూన్నూ. అయితేచూడు నాయనా ఇక్కడేదైనా బావి అదీ ఉన్నదీ?"

"బావి లేకపోవడమేమండీ ఉన్నది. ఏం ఎందుకండీ స్నానం చేస్తారా?" అని అడిగాడు మోహను ఆశ్చర్యపడుతూ.

"అవును మరి చెయ్యద్దూ? సంధ్యవేళ కావస్తుందే?" అన్నాడాయన ఏదో మరచిపోయిన విషయం అతనికి జ్ఞాపకం చేస్తున్నట్టు.

"అయితే అల్లాగే చేద్దురుగాని లేవండి" అని మోహన్ తువ్వాళ్ళు అందించాడు. ఆయన వాటిని అందుకొని చెరచరా మెట్లవైపుకు వెళుతూ మధ్యలో ఓసారి వెనక్కు తిరిగి "చూడు నాయనా ఇవ్వాళ ఇక్కడే సంధ్య వార్చుకొంటాను" అన్నాడు.

మోహనుకు వెంటనే అర్థం స్ఫురించలేదు. "అల్లాగేనండీ. దానికేం భాగ్యం, అంటూ అతను ఆయనవెంటకొంతదూరం వెళ్ళి, బావికి దారి చూపించి, తిరిగి గదిలోకి వచ్చాడు నవ్వుకొంటూ. కుర్చీలో కూర్చుని "అవును, వార్చుకోనీ. ఇందులో నాకేం అభ్యంతరం ఉంటుందీ ఓమూల కూర్చుని సంధ్య వార్చుకొని వెళ్ళడానికి నాకు చెప్పడం దేనికీ? ఒట్టి

చాదస్తుడిలా ఉన్నాడీయన" అనుకొన్నాడు మోహన్. అంతలో విషయం స్ఫురణకు వచ్చింది. 'అబ్బే ఆయనేం ఛాందసుడు కాదు. 'అనుకొని మొత్తంమీద చిక్కే తెచ్చిపెట్టాడే! ఏంచెయ్యటం ఇప్పుడు?' అని వితర్కించుకొంటూ క్రిందకు వెళ్ళాడు.

ఈయన్ను కనుక హోటలుకు తీసుకొని వెళితే మిత్రులంతా చూస్తారు. మడికట్టుకొని విడిగా కూర్చుని భోజనం చేస్తానంటాడు. ఎవర్రా ఈ ఛాందసుడని నలుగురూ అడక్క మానరు. అసలు వాళ్ళు అడక్క ముందేవిషయమంతా అందరితోనూ చెప్పేసేలాగున్నాడు'. ఇల్లాఅనుకొంటూ అతను క్రింద మెట్లుదగ్గరకు వచ్చాడు. అక్కడ ఆగి ఈ గొడవంతా ఎందుకూ పిన్నిగారితో బంధువని చెప్పేస్తే సరిపో తుంది అనుకొంటూ మెట్లుఉన్న సందులోనుంచి వెనకవైపుకువెళ్ళి "ఏమండీ పిన్నిగారూ" అనిపిలిచాడు నెమ్మదిగా. ఆయనకు భోజనం ఏర్పాటు చూడమని చెప్పాడు. ఎవరాయన అని ఆవిడ అడిగిన ప్రశ్నకు వెంటనే సమాధానం చెప్పక హోటల్లో కలిగే ఇబ్బందుల్ని గురించి చెప్పి, "ఆయనకు మరీ మడీ ఆచారమున్నూ, మా కాయన వేలిడిచిన పెద్ద మేన మామకు పెద్ద తండ్రి కొడుకు అవుతాడు లెండి" అని తనకూ తెలియని బంధుత్వం కలుపుకోవాలని ప్రయత్నం చేశాడు. కాని ప్రయత్నపూర్వ కంగా చెప్పినట్లుగానే ఉన్నదా సమాధానం అతను ముఖం ఎంత అమాయికంగా పెట్టినా. ఆమె మొదట నవ్వుఆపుకొన్నది.

"అయితే మోహన్ మీ చినమేనమామ కేమవుతాడయ్యా" అని పకాలున నవ్వేసింది. తన తెలివితక్కువతనాన్ని అంగీకరించేస్తున్నట్లు అతనూ నవ్వేశాడు.

"సరే పోనీ ఎవరైతే ఏంగాని రమ్మను." అని ఓ క్షణమాగి కాస్త అనునయంగా ఇంతకూ ఆయన ఏంపనిమీద వచ్చాడో చెప్ప కూడదుటయ్యా?" అని అడిగింది అతను ఏదో దాస్తున్నాడని పసిగట్టి.

"పెద్దపనేం కాదులెండి...సంబంధం వెతకడానికి వచ్చాడట" అన్నాడు మోహన్ చెప్పక తప్పదనుకొని.

"ఇంకేం వెదకబోయిన తీగె...మరి చెప్పవూ. అంతలో దాస్తావెందుకయ్యా? ఆ మాట చెప్పడానికే సిగ్గు పడుతున్నావా? అవునా?''అని నవ్వుతూ నిలవేసింది.

"అబ్బే లేదండీ.''

అతనీసారి నిజంగానే సిగ్గుపడ్డాడు.

అది గమనించి "చిన్నవయస్సులో సిగ్గు అన్నది మొగపిల్లల్లో కూడా ఎంత శోభిస్తుందో!'' అనుకొన్నదావిడ.

"అవున్లే ఇరవై య్యేసిఏళ్ళు వచ్చేదాకా పెళ్ళిళ్లు కాకపోయ్యేసరికి ఈ రోజుల్లో ఆడపిల్లలు సిగ్గుపడడం మానేస్తున్నారు. అందుకని ఆ పని మనమైనా చేద్దామని మొగపిల్లలు నేర్చుకొంటున్నట్లున్నారు. అవునా?'' అంటూ ఆవిడ లోపలకు వెళ్ళింది.

ఆయన అంతలో స్నానం పూర్తిచేసుకొని "ఇటు రావచ్చు కదమ్మా'' అంటూ చాలా పరిచయమున్న ఇంట్లోకి వచ్చినట్లుగా పెద్దపెద్ద అంగలువేస్తూ వంట ఇంట్లోకి వచ్చాడు. "అబ్బాయి ఇప్పుడే చెప్పాడు. మీరూ అతనికి బంధువులేటగా'' అంటూ గోడకానించిఉన్న పెద్ద పీటవేసుకొని కూర్చుని చెంబుతో మంచి నీళ్ళు ఉద్ధరిణా తెప్పించుకొని సంధ్య మొదలు పెట్టాడు.

ఆవిడ త్వరత్వరగా వంటపనులు పూర్తిచేసింది. దేవతార్చన మందిరం ప్రక్కగా పెద్దపీటవేసి, మంచి అరిటాకువేసి, ఆవిడ ఆ ముసలాయన్ను భోజనానికి పిలిచింది.విస్తట్లో అన్నీ వడ్డించి నెయ్యీ, పులుసూ..

మజ్జిగా కూడా అభిఘరించాక ఆయన పరిషేచనంచేసి భోజనానికి ఉపక్రమించాడు. "వారుకూడా ఉంటే బాగుండేది. యజమాని సహపంక్తిని లేకుండానే భోజనం చెయ్యవలసివచ్చిందే'' అంటూ ఆయన ఎంతో నొచ్చుకొన్నాడు. "క్యాంపునుండి ఇవ్వాళో రేపో వస్తారు. మరి మీరు వస్తారని మాకు తెలియదుకదా" అని అంటూ ఆవిడ పప్పూ నెయ్యీ మారడిగింది. అవీ ఇవీ మారడుగుతూ మోహన్ను గురించి మంచిమాటలన్నది. "ఏంకావాలండీ'' అని అడిగి కనుక్కొంటూ "అతనూ వాళ్ళు ఒప్పుకొంటే అంతకన్నా మీరు కాదు మరొకరు మాత్రం కోరదగిందేముంటుందండీ" అని రెట్టించి అడిగింది. ఆయన సమాధానం చెప్పే అవకాశం ఇవ్వకుండా "ఈడైన పిల్ల మా అన్నగారి దగ్గరో తమ్ముడు దగ్గరోఉంటే ఈ సంబంధం మీదాకారానిచ్చేదాన్నా! అయితే మిమ్మల్నీ మీ సంప్రదాయాన్నీ చూచాక మంచిసంబంధం వచ్చిందని నాకూ సంబరంగానే ఉన్నది" అంటూ గోత్రాదికాలు అడిగి తెలుసుకొన్నది.

"మరింకేమండీ అన్నీ అనుకూలంగా ఉన్నాయి. [illegible]వాడని చెప్పడంకాదు పిల్లవాడు బుద్ధిమంతుడు. ఆస్తిపాస్తులు మీరు విచారించుకొన్నదేకదా. అంచక్కా చదువుకొంటున్నాడు, ఇంతకంటే మీరుమాత్రం పెద్ద సంబంధం తేగలరా చెప్పండి బాబాయిగారూ?" అన్నదావిడ.

ఆయన ఆ మాటలన్నీ సంతోషంగా విన్నాడు.

"అవునమ్మా అవును. నీవన్నమాట అక్షరాలా నిజం. నిజానికి నేను ఎన్ని సంబంధాలు చూచానో ఎన్నివిధాలతిప్పలు పడుతున్నానో ఎవరికి తెలుస్తుంది. తిరగలేక కాస్త బద్ధకిస్తే నాయింటిది క్షణం ఊరుకొంటుందా!" అన్నాడాయన.

"ఇంకెందుకూ. మీ కష్టాలన్నీ గట్టెక్కాయనుకోండి. మీరింక నిశ్చింతగా ఉండండి" అంటూ పులుసు వడ్డించింది ఆవిడ.

పులుసులో కొంచెం పంచదార అడిగి వేయించుకొన్నాడాయన. ఆది ఆప్యాయంగా సగంతిని, మిగతా సగం అవతలగా నెట్టి అట్టేపెట్టుకొని, దాన్నిపెరుగు అన్నంలో మధ్య మధ్య తిన్నాడాయన. పెరుగు అన్నం తింటూన్నప్పుడు చూచి ఆయింటావిడ 'ఈయనకు ఛాదస్తం ఒపాలు ఎక్కువే సుమా' అను కొన్నది. అలా అనుకొంటూ కాస్త పరీక్షగా చూచింది ఆయనవంక. ఎందుకో ఆయన వ్రేళ్ళు వణుకుతున్నాయి. ఒకసారి వెంట వెంటనే. మరోసారి ఏదోపరాకుగా, ముద్దలు నోట్లోపెట్టుకొంటున్నాడు. అల్లా కాసేపు దిక్కులుచూస్తూ కూర్చుని. నోట్లోఉన్న ముద్ద గుటుక్కున మ్రింగి, గబగబా ఉన్న కాస్త అన్నమూ కుక్కేసుకొని. విస్తరిచుట్టూ నీళ్ళుత్రిప్పి ఒక్కవిసురున లేచి దొడ్డి గుమ్మం దగ్గరకు వెళ్ళాడాయన.

ఆవిడ నిర్ఘాంతపోయి అలాచూస్తూ ఉండిపోయింది. ఏమనడానికీ ఆవిడకు తోచకపోయింది. ఒకవేళ ఏదైనా వికారపెట్టిందేమోనని అనిపించి వెంటనే లోపలకువెళ్ళి రెండువక్కలు తెచ్చి పీటమీద పెట్టి "వక్కలు పీటమీద ఉంచాను వేసుకోండి'' అని అంటే ఆయన అబ్బే వద్దమ్మా నా కలవాటు లేదని చెబుతూ చేతులూ, ముఖమూ భుజం మీద ఉన్న తడి కొల్లాయితో తుడుచుకొని కాళ్ళు అద్దుకొని "అమ్మాయ్ వసారాలో ఓ చాపవెయ్యమ్మా! కాస్త నడుంవాలుస్తాను" అన్నాడు.

ఆవిడ చావడిలో చాపవేసి జంపకానా పరచి, దిండుకూడా, ఇచ్చి "ఇక్కడ పడుకోండి. వసారాలో అయితే ఎవరో ఒకరు వస్తుంటారు." అని చెప్పి వెళ్ళింది, ఆయన చాలాసేపు మౌనంగా ఇంటి కప్పుకేసి అతిదీక్షగా చూస్తూ, ప్రక్కగదిలో పిల్లలు అల్లరి

చేస్తున్నా. తప్పుల్తో సుమతీ శతకంలోని పద్యాలు పెద్దగా చదువుతున్నా. ఏమీ పట్టనట్టు నిద్ర పోయాడు. పైగా గుఱ్ఱుపెట్టాడు కూడానూ. మోహన్ మంచిగుడ్డలు వేసుకొని మామూలుకంటె కొంచెం ఎక్కువగా ముస్తాబై పుస్తకాలు పుచ్చుకొని రెండోపూట కళాశాల తరగతులకు అందు కొందామని వెళుతూ, ఆవిడనోసారి పల్కరించి పోదామని లోపలకు వచ్చాడు.

ఆవిడ తానే ముందుగా మాట్లాడుతూ "ఆయన నిద్రపోతున్నారు —కాబోయే అల్లుడిగారి ముస్తాబంతా చూడకుండా అవునా?" అని నవ్వింది. "పోన్లెండి ఏం ఎగతాళిచేస్తారు గానీండీ. ఎందుకంత ఎక్కువ పెట్టేశారు. పెరుగూ అదీ ఎక్కువయి నట్లుంది. అందుకేనా అంతవేగం నిద్రపోతున్నారు' అన్నాడు మోహన్.

"అప్పుడే కాబోయే మామగారిపై పరిహాసాలా! సరే సాయంత్రం కాస్త పెందరాళే వచ్చేస్తావు కదూ" అన్నదావిడ. "అలాగే నండీ" అంటూ తలఊపుతూ ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకొంటూ వెళ్ళిపోయాడు మోహన్.

'పెళ్ళి అనేసరికి ఎవరికైనా సరదాగానే ఉంటుంది. ఏమీ పట్టనట్లు తిరిగే ఈ పిల్లవాడికికూడా పెండ్లి సంబంధం వచ్చే సరికి ఎంత కప్పిపుచ్చుకున్నా ఎంత సంతోషం కనపడిందో ముఖంలో! అంతే మరి!' అనుకొన్నదావిడ. ఆవిడ మరో మాటకూడా అనుకొన్నది. 'అవును ఇల్లానే ఉండాలి సరదా అన్నా సంతోషమన్నానూ. కాని ఈ రోజుల్లో కుర్రవాడు-ఎవర్తెనో ఏ రోడ్డుమీదనో, కాక ఏ పార్కులోనో చూస్తాట్ట. ఆపళంగా అతనికీ ఆ పిల్లకూ ప్రేమట. ఇక షికార్లకూ, సిని మాలకూ వేగించుకు పోవడం. ఏమిటో సంబంధం! విడ్డూరాలూ వెఱ్ఱి వేషాలున్నూ! అందుకే అవన్నీ ఎంత ఎబ్బెట్టుగా ఉంటాయో.' అని.

మోహన్‌మీద అంతకు ముందు నుంచీ ఆమెకు ఉంటూ వచ్చిన గౌరవం ద్విగుణీకృతమైంది. ఆదరణా ఆపేక్షా మొగ్గ తొడిగాయి.

* * *

మధ్యాహ్నం ఆయన నిద్ర లేవంగానే కాఫీకి నీళ్ళుపెట్టి ఫలహారం చేసింది. పీటవేసి పెద్ద వెండి కంచంలో అవి వడ్డించి "రండి బాబాయి గారూ రెండు బజ్జీలు చేశాను'' అని గౌరవంగా పిల్చింది.సొంత వియ్యాల వారికి చేసినట్లుగా మర్యాద చేసింది. ఆయన ముఖం కడుక్కొనివచ్చి చాలా స్వల్పంగా తిన్నాడు. తిని లేవబోతుంటే ఉండండని కాఫీ కలుపు కొనివచ్చి ఇచ్చింది, ఆవిడ.

"కాఫీ త్రాక్కపోవడమేమిటండీ. తప్పదు బాబాయిగారూ తాగాల్సిందే. పోనీ మీకోసం కాకపోయినా కాబోయే అల్లుడికోసమైనా తాగాలి. మరతనికి కాఫీలేందే పూట గడవదు. కాఫీ త్రాగని మామగారు నాకు అక్కర్లేదని అనేయగలడు కూడానూ'' అని నవ్వుతూ ఎంతో బలవంతపెట్టిందిఆవిడ.

"బాగానే ఉందమ్మా నీ బలవంతం! అయితే తెలియకడుగుతానూ కట్నాలూ కానుకలతో రత్న శలాకవంటి పిల్లనిచ్చి కాళ్ళు కడగడమే కాకుండా క్రొత్త అలవాట్లుకూడా చేసుకోవాలటమ్మా? ఊఁ సరే అందులో సగం ఇవ్వు'' అన్నాడాయన. తానుకూడా నవ్వుతూ మరో గ్లాసులో అలా సగమే సర్ది ఇస్తే, ఆయన గ్లాసు ఎత్తి పట్టుకొని మంచితీర్థం నోట్లో పోసుకొన్నట్లు పోసుకొని గటగట త్రాగేశాడు.

"పాప పరిహారార్థం'' అనుకొంటూ బొడ్లోనుంచి తీసిన పొట్లంలో నుంచి చిటికెడు విభూతి నోట్లో వేసుకొని మింగాడాయన. అదిచూచి ఈవిడ వెనకాల నిల్చొన్న పదేళ్ళ పెద్దపిల్ల పెద్దగా నవ్వేసింది. ఆమె ఆ పిల్లను కేకలు వేయడానికిబదులు తనకూ నవ్వాగక పక్కున నవ్వే

సింది. పైపెచ్చు "అదేమండీ—అంత పూర్వకాలపు మనుష్యుల్లా కన్పించారంటే మా మోహన్ అసలు చూట్టానికే రానంటాడేమో సుమండీ'' అన్నది. ఆ మాటకాయన అందుకొని "చూడమ్మాయ్ ఒకటి అడగనా. ఇప్పుడు ఆయనగారు చూడవలసిందీ చేసుకోవలసిందీ నన్నా మా అమ్మాయినా ?" అని లోపల సంతోషిస్తూ పైకి నవ్వాడు. ఆ ముసలాయన ఆ నవ్వులో సంతోషాతిరేకాన్ని ప్రకటించాడు.

"అవుననుకోండి. కాని భలానావారు మామగారు అని అతను చెప్పుకోవాలిగదా. అందుకు మీరు కాస్త నవీనంగా కన్పించనక్కర్లేదా అంట!'' అన్నదావిడ.

"ఏం నవీనమమ్మా...అల్లా అంటున్నారనే మా అమ్మాయికూడా ఫేషన్లు నేర్చింది. కాళ్ళకు చెప్పులూ వేస్తున్నది, చేతులకు మట్టిగాజులూ తొడుక్కొన్నది '' అని ఎంతో ఆశ్చర్యకరమైన విషయం చెబుతున్నట్లు ఆమెవంక చూచాడు.

"అవి చాలవండీ. చేతికి రిస్టువాచీ, కళ్ళకుజోడూ కూడా ఉంటేనే గాని మాకు నచ్చదు'' అన్నదావిడ చీరకొ[illegible] నడుంచుట్టూ త్రిప్పి బొడ్డునదోపుకుంటూ.

"ఆహా బాగుందమ్మోయ్...ఇంకా నయం గిరజాల జుట్టుకూడా పెట్టుకోమన్నావ్‌కాదు'' అని ఆగి చప్పున లేచినిలబడి "ఒక వేళ అన్నీ అనుకూలించి అబ్బాయి చేసుకొంటే...దానికీ అతనికీ ఇష్టమయితే ఎన్ని ఫేషన్‌లయినా చేసుకొంటుంది. కాని ఆ గిరజాలజుట్టు మాత్రం పెట్టుకోదు. బొందిలో ప్రాణముండగా జుట్టుముట్టుకోనిస్తుందా" ఆయన ఆమాట అని, ఎటోచూస్తూ కొంత సేపు మౌనంగా, పరాకుగా ఉండిపోయాడు. అంతలో చప్పున ముఖం మరోవైపుకు త్రిప్పుకొన్నాడు.

గబగబా నాలుగడుగులు ముందుకువేసి అక్కడ కాసేపు ఆగి, వెనక్కు తిరిగి "ఆపనిమాత్రం చెయ్యదు'' అని స్పష్టంగా చెప్పేసి, గుమ్మం దాకా వెళ్ళి "చూడమ్మాయి...అన్నట్లు మరచాను నీ పేరేమిటో తెలుసు కొన్నానుగాదు" అన్నాడాయన.

"హైమవతండీ" అన్నదావిడ.

"చూడమ్మా, హైమవతీ, ఇకపైని భారమంతా నీపైన మోపి వెళుతున్నా" అని కొల్లాయిగుడ్డ దులిపి పైన వేసుకొని ఆమెవంక "ఏమంటావ్'' అన్నట్లు చూచాడు. ఆ చూపులో జాలికూడా కన్పించింది.

అది గమనించి ఆవిడ "అదేమిటండీ అలా వారికేఇదవుతారూ ఏదో నవ్వుతాలకు అనుకొన్న మాటల మీద పెరిగి ఆ మాట వచ్చింది. అయినా మీదంతా విచిత్రంకాని బాబాయిగారూ! ఎంత నవ్వులయితే మాత్రం మనలో ఈడొచ్చిన పిల్లకు షోకుకోసమై గిరజాలు పెట్టిస్తారా? అస లింతకూ ఉన్నవిషయం చెప్పవలసివస్తే మా మోహానుకు మరీ ఫేషనుగా ఉండే పిల్లలంటే గిట్టదు. పైగా వెక్కిరిస్తాడు కూడానూ'' అని అంటూ ఆయనకు ధైర్యం చెప్పింది.

"అల్లాగాఅమ్మా, మీవాడు అంతబుద్ధిమంతుడా తల్లీ. నేనూ అతన్ని చూడగానే అలానే అనుకొన్నాను. సరయితే శుభం అను నేను సంతోషంగా వెళ్ళి వస్తాను" అన్నాడాయన మెట్లు దిగుతూ. వసారా చివరగా నిల్చుని ఆవిడ "శుభమ్, క్షేమంగా వెళ్ళిరండి. తర్వాత వ్యవహారం కాస్తవేగం నడిపించండి'' అన్నది.

"అల్లాగేనమ్మాఅలాగే'' అంటూ ఆయన వీధిలోకి వెళ్ళాడు. కొంత దూరం వెళ్ళేదాకా మధ్యమధ్య వెనక్కుతిరిగి చూచి ఏదో అమూల్య

మైన వస్తువును పారవేసుకొన్న వాడిలా ఆత్రంగా చూచాడు. ఆతర్వాత చకచకా నడుస్తూ రెండుమూడు నిమిషాలో కనుచూపుమేర దాటి వెళ్ళిపోయాడు. సందు మలుపు తిరిగేదాకా ఆవిడ అక్కడే నిల్చుని, ఆయన్ను గురించేఆలోచిస్తూ ఉండి, పిల్లల కేకలువిని లోపలకు వెళ్ళింది. హైమవతమ్మ పిల్లలకు నీళ్ళుపోస్తూకూడా ఆ ముసలాయన విషయమే ఆలోచించింది. ఆయన ప్రవర్తనలో ఏదో అసాధారణత్వం కన్పించింది. ఆవిడ పొయ్యిరాజేసి,ఎసరు పడేసి, ముందుగదిలోకి వచ్చి, పెద్ద పిల్లకు జడ అల్లుతుండగా ఆయన మళ్లావచ్చారు. ఇదేమిటి వెళ్లి ఓ గంట అయినా కాలేదు మళ్లా వచ్చా రేమిటబ్బా అనుకొంటూ వసారా లోకి వచ్చిందావిడ. ఆయన రిక్షావాడిచేత ఒక పెద్ద పళ్లబుట్ట చావడిలో పెట్టించి, అక్కడ కుర్చీలో కాళ్లు పైన పెట్టుకొని కూర్చున్నాడు. "అమ్మాయి! చిల్లర ఉంటే వాణ్ణి పంపించేయ్'' అన్నా డాయన ఏటో చూస్తూ. రిక్షావాణ్ణి పంపించి ఆవిడ లోపలకు వచ్చాక "చూడమ్మాయ్ ఏదైనా మంచి పళ్ళెంపట్రా అని, ఎందుకండీ అంటూనే ఆవిడ వెండిపళ్ళెం తెచ్చిఇస్తే, ఆ పళ్లెంనిండా పళ్లూ తమలపాకులూ, వక్కలూ పెట్టి తీసుకోమన్నాడాయన. ఆవిడ కేమీ అర్థం కాలేదు. పెండ్లికొడుకూ అతని తరఫువాళ్లూ పిల్లను చూడ్డానికి వెళ్లితే జరగవలసిన లాంఛనం ఇది. అది ఆయన చెయ్యడమేమా అని ఆశ్చర్యపడ్డది. పైగా ఆయన తానేమీ అనకముందే "పుచ్చుకో అమ్మా కాదనకు. నాకు చాలా కష్టంగా ఉంటుంది. అని అంటుంటే ఆమె కేమీ పాలుపోలేదు.

మాటాడకుండా తీసుకొన్నది ఆవిడ.

ఏంమాట్లాడాలో తెలియక "అదేమండీ ఒళ్ళో ఏదో దాచుకొని కూర్చున్నా రేమిటి?'' అని అడిగింది. ఆయన వెంటనే ఒళ్ళోంచి పెద్ద ఫోటో ఒకటి తీసి ఆమె చేతికి అందిస్తూ "అమ్మాయి ఫోటో ఒకటి

కన్పిస్తే వెంటనే మీ కిచ్చిపోదామనిపించి వచ్చానమ్మా. ఒట్టి చేతులతో ఎల్లారానూ అందుకని ఏవో నాలుగుపళ్లు తెచ్చాను.'' అన్నాడాయన.

ఆమె ఆ ఫోటో అందుకొని పైన ఉన్న ఉల్లిపొర కాగితం తొలగించి చూచింది. చూచి ఒక్కసారి చకిత అయింది. మోహనుకు ఇంత చక్కని చుక్క భార్యగా దక్కబోతున్నదిగదా అనీ, అంత అందమైన పిల్లను, నాలుగువేలు కట్నంతో కోడలుగా కుదిరించి పెట్టినందుకు మోహను తలితండ్రులు తన్ను ఎంతో మెచ్చుకొంటారనీ ఆమె ఎంతో సంబరపడ్డది. "చూడమ్మామ్ పిల్ల విషయంలో నువ్వుగానీ, అబ్బాయి గానీ ఎటువంటి అనుమానాలు పెట్టుకోకండి. మరోటి, ఆ నగ లన్నీ దానివే.'' అని మరో క్షణమాగి "అవేకాదు నా ముసలిదానికి నగ లెందుకూ అవీ ఇచ్చేస్తుంది'' అన్నాడాయన.

అంతలో మళ్ళీ అందుకొని "చూడమ్మామ్ ముందు నువ్వు ఓ పనిచెయ్యి. పిల్లవాణ్ణి వెంటపెట్టుకొని యింటికి వచ్చి పిల్లనుచూడు. అతనికి పిల్ల నచ్చితే'' అని అంటుంటే "మిగతా విషయాలు నేనుచూస్తా. అసలు నచ్చకపోవడం అంటూ జరగదుగా'' అన్న దావిడ తన సంతోషం వ్యక్తపరుస్తూ.

మోహన్ ఆ రోజుసాయంకాలం పెందరాళే ఇంటికి రావాలని కొంత ప్రయత్నం చేశాడు, కాని అది సాగలేదు. కళాశాలలో ఒక వాగ్వివాద పోటీసభ ఉండి అక్కణ్ణించి తెమల్చుకొని రాలేకపోయాడు. కళాశాలకు వెళ్ళినప్పటినుంచీ ఇంటికి వచ్చేయాలనే అనిపిస్తూ వచ్చింది. గదిలో కూర్చొని, తన పెళ్ళి విషయమై ఆలోచించుకొంటూ కాలం విశ్రాంతిగా గడపాలని అనిపించిం దతనికి. ఆ పగలంతా అతనాలో చిస్తూనే ఉన్నాడు.

Viswa Shanthi Reading Room,
New Mirzalguda, Secunderabad

'ఈ పిల్ల విషయంలో అందచందాదుల్లో, సంప్రదాయాదుల్లో కాకపోయినా ఎక్కడో ఏదో ఒక చిన్నలోపం ఉండిఉండాలి. కాకపోతే ఈ ముసలాయన అల్లాగా తిరగవలసిన పని ఉండదుగదా! బహుశః కట్నం అదీ తను అంటున్నంత నిజంగా ఇవ్వలేడేమో! పైకి అల్లాగని అన్నా తీరావెళ్ళి పిల్ల నచ్చిందన్నాక నీళ్ళునమిలే బాపతు అయిఉండవచ్చు. కాదు ఆ పిల్లకు చదువు సంధ్యలు లేవని అతి నవ్యులయిన తోటివరుళ్ళు వెనకాడుతున్నారేమో అని అనుకొంటూ మొదట శంకించాడు. కాసేపు తర్కంలో పడ్డాడు.

తన అనుమానాలు నిర్హేతుకమైనవని కొంతసేపు తర్వాత నిష్కర్షగా అనిపించింది అతనికి.

ఇంక పూర్వంలా కాదు.

అమ్మా వాళ్ళో, అక్కయ్యావాళ్ళో తన పెండ్లి ప్రస్తావన తెచ్చినప్పుడు——"ఇప్పుడప్పుడే చేసుకోను" అని నిక్కచ్చిగా గానీ, "మీ యిష్టం నాకుతెలియదు" అనిముభావంగాగానీ సమాధానాలు చెప్పగూడదు. అంత భయందేనికి? పిన్నిగారిచేత ముందుగా ఈ సంబంధం వివరాలు వ్రాయించి నాకు పిల్లనచ్చిందనికూడా ఒకముక్క కలపవచ్చు. అల్లా చేస్తాను' అల్లాగా అనుకొని అతనొక దృఢ నిశ్చయానికి వచ్చాడు. అతని కానిశ్చయం మనస్సులో నిలిచాక ఎంతో ఉత్సాహం కలిగింది. మంచి ధైర్యం వచ్చింది.

అందువల్లనే అతను తన కళాశాలలో చదువుకొంటున్న ఆడపిల్లలవంక కాస్త ధైర్యంగా నిదానంగా చూచాడు. చూచి పైపై నాజూకులను సరిగానే పోల్చుకొని అచ్చమయిన సౌందర్యాన్ని చక్కగానే ఊహ చేశాడు.

"ఆపిల్ల ఇలా-ఇల్లాగా సన్నగా అనారోగ్యంగా ఉండి ఉండదు. అల్లాగా గిటకబారినట్లుగా ఉండదు. ఎత్తు మడమల స్లిప్పర్లు వేసుకొని అల్లా తూలుతూ నడవదా పిల్ల." అని ప్రతి పిల్లనూ చూచి వంకలెన్నుతూ తన కొంటెతనానికి అంతలో తానే నొచ్చుకొంటూ, ఏమైనా తను చూడ బోయే వధువు వాళ్లలా ఉండదని, ఉండడానికి వీల్లేదని అనుకొన్నాడు. "అవును. వీళ్ళు మా మగపిల్లల్లాగా చదువు సంధ్యల్లో పడి నలుగుతూ, హాస్టలు భోజనాలు చేస్తూ కాలం గడుపుతున్నారయ్యే. ఆ పిల్లమేమో ఇంటిపట్టున నీడలో పెరిగినదయ్యె. తేడా ఉండదూ?" అని తనకు తాను సమాధాన పరచుకొన్నాడు.

అతడు సాయంత్రం ఇంటికి తిరిగివచ్చేసరికి అతని మనస్సులో వధువు మనోహరమైన ఆకారం రూపు కట్టింది. అల్లాగా రూపు కట్టిన మనోహరాకారాన్నే మరల మరల తలచుకొంటూ మోహన్ విలాసంగా చేతులూపుతూ, పైగా సన్నగా ఈల వేస్తూ, మేడపైకి వెళ్ళబోతుంటే చూచి హైమవతమ్మగారు సందు గుమ్మంలో నిలబడి "ఇల్లా రావయ్యా ఒకసారి" అని పిలిచింది. అతను అటూ ఇటో చూడడం గమనించి "ఆయన మధ్యాహ్నం కాసేపు పడుకొని నాలుగ్గంటలకు వెళ్లాడు. అయిదు గంటలకు మళ్ళీ వచ్చి పళ్లూ అవీ ఇచ్చి వెళ్ళాడు నీకూ-బోయే మామగారి సొమ్ము అంతా నేనే పుచ్చేసుకోవడం ఏంబాగుంటుందీ" అని అంటూ లోపలకు వెళ్లింది. ఓ చిన్న వెండి పళ్లెంలో రెండు బజ్జీలు పెట్టి తెచ్చి అతని కందించింది. మంచినీళ్లు పిల్లను తెమ్మని తాను కొన్ని చక్రకేళీలూ, రెండు బత్తాయిపళ్ళూ పట్టుకొని వచ్చింది.

"ఓ క్షణం కూర్చో కాఫీ తెచ్చి ఇస్తాను." అని ఆయన మధ్యాహ్నం కాఫీ త్రాగడంలోని విశేషాలు చెబుతూ అతనికి కాఫీగ్లాసు అందించింది. మోహన్ "అబ్బే ఎందుకండీ ఇప్పుడే ఒక అర్ధగంట క్రితమేనండీ త్రాగుతా. అప్పుడే మళ్ళీనా" అంటూనే అందుకొని నెమ్మ

దిగా అప్యాయంగా చప్పరిస్తూ, కాఫీ త్రాగుతుండగా, ఆవిడ ప్రొద్దుట నుండీ జరిగిన సంగతులూ, తనకు కలిగిన అభిప్రాయాలూ అన్నీ వివరంగా చెప్పింది. చెప్పి "ఆయన రెండోసారి వచ్చి వెళ్ళినప్పుడు వాళ్ళమ్మాయి ఫోటో ఒకటి ఇచ్చి వెళ్ళాడు'' అని దాన్ని అతని చేతికిఇస్తూ "ఆయన కూడా కాస్త నాగరికం నేర్చుకున్నాడయ్యోయ్!'' అని నవ్విందావిడ.

"అల్లాగేం" అని అతనూ చిరునవ్వు నవ్వుతూ ఆ ఫోటో అందుకొని, కుర్చీ చేతిమీద పెట్టి "మొత్తంమీద ముసలాయనకు వియ్యాలవారి మర్యాదలు జరిపారన్నమాట" అన్నాడు మోహన్.

"దానికేం భాగ్యం కానీ. అసలు విషయం చెప్పలేదు. రేపు మనం వెళ్ళి ఆ పిల్లను చూచిరావాలి. ఆయన మరీ మరీ చెప్పి సరేనంటేనే కాని వెళ్లలా. నిన్నెలా అయినా ఒప్పించి వెంట తీసుకొని రమ్మని బ్రతిమిలాడాడు. చివరకు నేను, తర్వాత మీ అమ్మతో సర్ది చెప్పుకోవచ్చునులే అని ధైర్యంచేసి, వస్తానని వాగ్దానం చేశాను. మరి నా మాట...'' అని ఆమె అంటుండగానే మోహన్ నవ్వుతూ "మీ మాట జవదాటడం కష్టమే కాని అలా చేశారేం? స్వతంత్రించాననుకోరూ ఇంటిదగ్గర తెలిస్తే?'' అన్నాడు.

"ఊ—తెలియనిస్తానా, అయినా ఎందుకయ్యో అంతభయం నీకూ. నువ్వు ముందు పిల్లనుచూడు. నచ్చితే ఆపైని భారమంతా నాది. నేను తీసుకొని వెళ్ళిచూపించాను అని వ్రాస్తే మీ అమ్మగానీ, నాన్నగారు గానీ ఏమీ అనుకోరు. ఒక వేళ పిల నచ్చదూ ఇక్కడే తుంచేయవచ్చు వ్యవహారం. అయినా నేను మాత్రం పరాయిదాన్ని కాదుగా, నువ్వు సరేనను" అన్నదావిడ. మోహన్ లోపల కాస్త భయంగా ఉన్నా, మరో ప్రక్క అమిత సంతోషంగా ఉన్నా పైకి "ఊ సరేకానివ్వండి''

అని మాత్రమే అని ఊరుకొన్నాడు. ఒక్క క్షణం అలా ఊరికేనే కూర్చుని 'మరినేను వెళ్ళొచ్చుగా' అన్నట్లు చూస్తూ లేచి నిల్చుని ఆ ఫోటో అందుకొన్నాడు.

"ఇందాకటినుంచీ ఫోటో చూడనే లేదే! ఓహో అర్థమయ్యిందిలే. కాని చూచావబ్బాయ్ మా కోడలుకు ఘోషా పద్ధతులేవీ పట్టుబడడానికి వీలులేదు సుమా'' అని పకపకా నవ్వేసింది.

అందుకతనూ నవ్వుకొంటూ మేడపైకి వెళ్ళాడు. అతను తన గదిలోకి వెళ్ళి అప్రయత్నంగా తలుపులు వేసుకొన్నాడు. కిటికీలోనుంచి అప్పటికే కావలసినంత వెల్తురు వస్తున్నా విద్యుద్దీపం వేశాడు. తాను తాపీగా కుర్చీలో కూర్చుని, ఫోటో తీసుకొని పైన ఉన్న ఉల్లిపొర కాగితం నెమ్మదిగా తొలగించాడు. అతనొక్కసారి చకితుడయాడు. అంతలో అతనొక్క సారి ఆనందపరవశుడయాడు. తా నాపగలంతా ఊహచేసిన రూపాన్ని ప్రత్యక్షంగా తన ఊహలకు పదిరెట్లు అధికంగా చూచాడు. నూత్న వధువు ప్రథమదర్శనం చేశాడు.

అతను ఆ ఫోటో వంక అలాగే చూస్తూ కొంత సేపు మౌనంగా ఉండిపోయాడు.

వెన్నెల కాంతులను నలువైపులా వెదజలుతూ, కలువలను తట్టి నిద్రలేపుతూ అంతలోనే ప్రపంచమంతా తానై ప్రకాశిస్తూ చంద్రుడు వెలుగొందుచున్న సమయంలో, వియత్పథాలనుండి, పల్చని తెల్లని అందమైన మేఘాలను ధరించి, క్రిందికి దిగివస్తూఉన్న అప్సరసవలె కన్పించిందామె. భూలోకంలో ఉన్న తన ప్రియునికై తొలిసారిగా తానుగా అభిసారికయై వస్తూ ఉన్న ఏ గంధర్వకన్యనో చూచి, పాలరాతిపై ప్రతిబింబాన్ని పట్టి చూపినట్లుగా ఉన్నదాచిత్రం.

ఆమె రూపురేఖలను అతను పరిశీలనగా చూచాడు. అంతటి సౌందర్యాన్ని ఒక్కసారిగా చూడలేకనూ పోయ్యాడు. అందువల్లనే తృప్తిగా హేలగా చూచాడు.

చూచి సంతోషించాడు. తనలో తను నవ్వుకొన్నాడు. సరిగ్గా తన మనస్సులో ముద్రితమైన రూపానికీ ఎదుట ఉన్న రూపానికీ అతి సన్నిహితమైన పోలికలు ఉండడం గమనించి, అతను మరింత సంతోషించాడు. సంబరపడ్డాడు.

ఇంత అందమైన పిల్లా!

వెంటనే నిశ్చయం చేసుకొంటే బాగుండును.

మరొకళ్ళెవరూ చూడకముందే తామే వెళ్ళి సంబంధం ఖాయం చేసుకొని వస్తే బాగుండు. అసలు పిన్నిగారికంటెకూడా ముందుగా పిల్లనోసారి చూచివస్తే?' అనుకొన్నాడు మోహన్.

"ఏబళ్ళోనో, ఏకళాశాలలోనో చదువుతున్న పిల్లయితే ఏదో వీలు చూచుకుని ఏగేటుదగ్గరో నిలబడి చూడవచ్చును. కాని ఈపిల్ల విషయంలో అది కుదరదు" అని ఎవరో తన్ను ఉడికిస్తూ సమాధానం చెప్పినట్లయ్యింది.

తీయతీయగా, అతన్ని ఊరిస్తూ, ఉడికిస్తూ మధ్య మధ్య చక్కిలిగింతలు పెడుతూ, సమాధానపరుస్తూ ఎన్నో ఆలోచనలు అతని మనస్సులో మెదిలాయి. అవి మెల్లగా పిల్లగాలుల్లాగాసాగాయి. అల్లరిచేశాయి. అతన్ని కొంత అల్లరిపెట్టాయి. అతను తన అమాయకత్వానికి తానే నవ్వుకున్నాడు. కాసేపు విసుక్కున్నాడు. కొంతసేపు తర్వాత ఆయన భోగట్టా అంతా తెలుసుకుని వివరంగా, వేగంగా వ్యవహారం నడిపించని, నడిపించలేని తన తెలివితక్కువతనానికి తానే సిగ్గుపడ్డాడు.

'అబ్బే అల్లా అనీ అడిగేస్తే నేనాయనకు చులకనై పోనూ! క్రాదూ ఒకవేళ ఇంటిగుర్తులవీ, తెలిస్తే మాత్రం ఎవ్వరికీ తెలియకుండా ఈ రాత్రికి రాత్రి వెళ్ళి చూచిరావడం పడుతుందా? ఇల్లా అని ఎవరైనా వింటే నవ్విపోతారు' అనుకొంటూ అతను తన్ను తాను కూకలేసుకొని సమాధానపడ్డాడు. చప్పున పుస్తకాలు ముందేసుకుని కూర్చున్నాడు తలుపు చప్పుడయ్యేసరికి.

'ఎవరూలేరు, గాలేకదా' అనుకొని మళ్ళీ ఏదో ఆలోచనలో పడ్డాడు. అంతలో క్రిందినుంచి హైమవతమ్మగారి కేక వినపడింది. అతను "ఏమిటండీ" అంటూ క్రిందకు వెళ్ళాడు.

"ప్రొద్దుపోయింది, ఇప్పుడు హోటలుకేంపోతావుగాని ఈపూట ఇక్కడే భోజనంచేసి కాస్తపెందరాళే పడుకో" అని అంటూ బలవంత పెట్టి, అతనికి అన్నం పెట్టింది. రేపు పెందరాళే నిద్రలేస్తే పిల్లలతోపాటు నీకూ వేడినీళ్ళిస్తాను. వీలైతే తలంటుకొందువుగాని" అన్నదావిడ. అతను ఏమీ మాటాడక, అన్నింటికీ ఊకొట్టి. తః త్వరగా భోజనం పూర్తి చేసి పైకివచ్చాడు. అతను పైకివస్తుంటే ఆమె మళ్ళీ ఓసారి హెచ్చరిక చేసింది "కాస్త పెందరాళే నిద్రపోవయ్యా" అని. మోహనుకు రాత్రిళ్ళు బాగా ప్రొద్దుపోయేదాకా చదువుకోడం అలవాటు. ఒక్కొసారి ఒంటి గంటకూడా దాటవస్తున్నప్పుడు, హైమవతి భర్త వచ్చి "పడుకోవయ్యా మోహన్ ఇంకా ఏం చదువుతావ్" అని కోప్పడిన సందర్భాలుకూడా ఉన్నాయి. అల్లాగా మరీ ప్రొద్దుపోయి పడుకొన్నప్పుడు మరునాడు ఉదయమంతా మధ్యాహ్నందాకా అతను కొంచెం మందకొడిగా కన్పించేవాడు.

ఆవిడకు ఈ విషయాలన్నీ జ్ఞాపకంవచ్చే ఆనాడు అతన్ని అలా హెచ్చరించింది. రెండోసారి అలా హెచ్చరికచేసి, లోపలకువస్తూ, ఆమె

మరొకటికూడా అనుకున్నది. అలాఅనుకొని అంతలో పెదవికరచుకొని 'కోడలుతో ముందుగానే చెప్పాలి. అబ్బాయికి అట్టే నిద్రాభంగం కలిగించకమ్మా అని' అనుకొని నవ్వుకొన్నది.

ఆ రాత్రికి మోహనుకు అంత తేలిగ్గా నిద్రపట్టిందికాదు. ఆలోచిస్తూనో, ఊరికే కలలుకంటూనో, కాలం వృధాచెయ్యాలని అతను అనుకోలేదు. భోజనం చేసి పైకి వచ్చాక ఎంతో బుద్ధిమంతుడిలాగా పుస్తకాలు ముందేసుకొన్నాడు. కాని తెరచి పెట్టిన లెక్కల పుస్తకం, నోట్సుపుస్తకం అట్లాగే ఉన్నాయి. చేతిలోఉన్న పెన్ను అలాగే ఉండిపోయింది. ఒక్క అంకెకూడా వెయ్యలేకపొయ్యాడు. విధానం తెలిసి ఉండికూడా చేద్దామనుకొన్న లెక్కసాగలేదు. అతను మరోపుస్తకం తీసి చదవడం మొదలుపెట్టాడు. కాని అదీ సాగలేదు. మనస్సు బల్లమీద రికార్డు పుస్తంలో దాచి ఉంచిన ఫొటో మీదకే పోతున్నది. ఇంక లాభం లేదని చదువు కట్టిపెట్టి, ప్రక్క పరచుకొని ఇంకా దాపరికం దేనికని ఆ ఫొటోనుబల్లమీద తన కెదురుగా, కనిపించేలాగున అమర్చి, నడుం వాల్చాడు మోహను.

అతను పదిగంటలు దాటాక ఆలోచనల ప్రవాహాలకు అడ్డుకట్టలు వెయ్యాలని ప్రయత్నాలు చేస్తూ చేస్తూ, తన ప్రయత్నాలు వెను వెంటనే సఫలం కాకపోవడంచేత ఆ విషయాన్ని మొదటినుంచి కొసదాకా ఒక్కసారి సింహావలోకనం చేసి, తన అందచందాల విషయమై ప్రసక్తివచ్చి, తన కుటుంబంలో జరిగిన వివాహాది శుభకార్యాలలో వదినలు, మరదళ్ళు, మేనత్తలూ తన్నుగురించి పలికిన ప్రశంసా వాక్యాలు జ్ఞాపకం చేసుకొని, తృప్తిపడి, 'ఇంక నిద్రపోవాలి, పిన్నిగారు అన్నిసార్లు చెప్పింది,' అని అనుకొంటూకూడా చాలా సేపు మేల్కొనే ఉండి చివరకు అప్రయత్నంగా నిద్రపోయాడు మోహన్. మంచినిద్రేపట్టింది అతనికి.

తామిద్దరూ వీధి గుమ్మంలోనే ఆగిపోయారు. ఆపిల్ల అవతల గుమ్మంలోనే ఆగిపోయింది. ఆ అమ్మాయి తెల్లని గ్లాస్గో చీరకట్టుకొన్నది. గ్లాస్గో రవిక పాతపద్ధతిలో కుట్టించినది తొడుక్కున్నది. పగటి పూట అయితే ఆమె శరీరగతమైన సర్వ సౌందర్యమూకాస్త పరీక్షగా చూడక ముందే కన్పించిపోను. అదే జరిగితే అతని గుండెల్లో రైళ్ళు పరుగెత్తి ఉండేవి. తికమక పడి ఉండేవాడు. హైమవతమ్మగారు "ఇదేం వస్త్రధారణమమ్మోయ్‌—మనకి తగునటమ్మా'' అని ముఖంమీదే గుమ్మంలోనే అనేసిఉండేది.

కాని ఎందువల్లనో ఎవరూ ఏమీ మాటాడలేదు. పైగా వాతావరణమంతా పొగమంచు కమ్ముకొన్నట్లుగా ఉన్నది. అందువల్ల కాబోలు ఆమె ఏమీ అనలేదు. కాని మోహన్ ఆమె వంక ఆమె స్నిగ్ధతనూ,లావణ్యాన్నీ పరీక్షిస్తూ చూడడం గమనించింది. అతన్ని మందలిద్దామనుకుంటూనే ఆమెకూడా ఆపిల్ల వంక చూస్తూ ఉండిపోయింది. మంచులో ముంచి ఎత్తిన తెల్లని కలువపూవులా ఉన్న ఆమె ముఖంలో సౌందర్యం కొట్టవస్తూనే ఉన్నది. ఆమె పెదవులు లేత గులాబీ రేకలను ధిక్కరిస్తున్నాయి. స్నిగ్ధమూ. కోమలమూ అయిన ఆమె చెక్కిళ్ళపై, చెవులకున్న రాళ్ల దుద్దుల ఎఱ్ఱని కాంతులు సన్నగా, ప్రసన్నంగా ప్రతి ఫలిస్తున్నాయి. అంతలోనే ఆ కాంతులను ప్రన్నని ఆ మృదుకపోలాలు త్రోసివేస్తూ ఉన్నాయి. ఎంతో ఆకర్షిస్తూనే ఉన్నదా అమ్మాయి. దేవకన్యలా మెరసి పోతూనే ఉన్నదా పిల్ల. బొడ్డుమల్లెలా అందాలు పోగేసుకొని కూర్చునట్లే ఉన్నది. తీగసంపెంగలా విలాసంగా, నాజూగ్గానే కన్పిస్తున్నది. మసకమసక కాంతిలో కూడా తళతళ మెరసిపోయే మంచి ముత్యాల్లాగా ఆ పిల్ల కళ్ళు మిలమిల మెరుస్తూనే ఉన్నాయి. ఆ పిల్ల ముందుకువచ్చినప్పుడు ఆ నడకలో యౌవన వయోవిలాసవతి నడకలో సహజంగా ఉండవలసిన మంద గమనం, ఆ ఒయారం, ఆ ఉలుకూ, ఆ సొగసూ స్పష్టంగా కవ్వడుతూనే

ఉన్నది. అచ్చమూ, అమాయకమూ అయిన ఆమె ముఖోత్పలముపై ప్రేమ చంద్రుని కాంతులు ప్రసరించి అందంగా, ప్రతిఫలిస్తూనే ఉన్నాయి. నవ వధువులా సిగ్గు తెర అతిప్రయత్నం మీద తొలగించుకొని చూస్తు న్నట్లూ ఉన్నది.

కాని...కాని....

కాని ఆమె నలా ఒక్కసారి పరీక్షగా చూచేసరికి ఎందువల్లనో నిశ్చలంగా నిలచిపోయింది. మరికొన్ని క్షణాల తర్వాత నిల్చునట్టే ఉండి. నిలుచున్న చోట కన్పించలేదు. అలాగని హైమవతమ్మగారికి ముందుగా అనిపించింది. ఆమెగారు విభ్రాంతిపడి నిలిచింది. "అదేమబ్బా" అని సందేహంలో పడి, అతను అటూ ఇటూ చూచి, మళ్ళీ ఎత్తుగా ఎదురుగాఉన్న ఫొటోవంక కన్నార్పకుండా చూస్తూ ఉండిపోయాడు. హైమవతమ్మ గారు మోహన్ను 'నీక్కాదూ చెప్పేదీ, ఎందుకలా చూస్తావ్' అన్నటు ఉరిమి చూస్తూ మోచేత్తో పొడిచింది.

మోహనుకు చప్పున మెలకువ వచ్చింది. ఒక్క అర్ధక్షణం క్రితం తన్ను ఎవరో నిజంగానే మోచేత్తో పొడిచి హెచ్చరించి నట్లుగానే ఉన్నది. సరిగ్గా అలానే అనిపించింది. కలపూర్తిగా కరిగిపోయింది. నిలువెత్తు మంచు విగ్రహం నిమిషంలో చూస్తుండగానే కరగిపోయినట్లుగా అంత సౌంద ర్యమూ, అంతలోనే అదృశ్యమైనట్లుగా, అతని మనస్సు కొంత చెదిరింది "ఏమిటీ కల? ఇలా వచ్చిందేమిటి?" అని పలుసార్లు ప్రశ్నించు కొన్నాడ తను. కొంచెం చిరాకు పడ్డాడు. ఎంతకూ సమాధానం దొరక్కపోయే సరికి అతను వెంటనే ప్రక్కమీదనుంచి లేచివెళ్ళి గ్లాసుడు మంచినీళ్ళు త్రాగి, కాసేపు కుర్చీలో ఊరికే కూర్చున్నాడు. ఇదేమిటి 'ఇంత వెట్టివాణ్ణవుతు న్నాను" అని అనుకొని తన్నుతాను సమాధాన పరచుకోవాలని ప్రయత్ని నేస్తూ చాలాసేపు అలాగే ఉండిపోయాడు.

అంతలో బుద్ధిపుట్టి పుస్తకంలోనుంచి ఆ ఫొటోతీసి దానివంకే చూస్తూ కూర్చున్నాడు.

యౌవన నవవిలాసం ! పూలపొదలపైన కొనలుతేలుతూ మంద మలయ పవనాలకు కూడా ఓర్వలేక ప్రక్కలకు ఒరిగిపోతూ ఒయారాలు పోతూ ఉన్న ఏలకీలతలాగా ఉన్నది. తమలపు తీవెలా చూచిన కొద్దీ నవ నవలు వెదజలుతూనేఉన్నది. తన బాహువులను ఆ లావణ్యలతకు ఆధా రంగా అందివ్వాలని అనిపించింది మోహనుకు. అల్లాగని అనుకొనే సరికే అతని ఒడలంతా ఒక్కసారి పులకరించింది.

"ఇప్పుడే ఇలా అనుకోవడం ధర్మం కాదు. ఎవరైనా చూస్తే బాగుండదు సుమా" అనుకొంటూ, ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుకొంటూ, లేచి వెళ్ళి విద్యుద్దీపం తీసి నెమ్మదిగా ప్రక్కమీద నడుంవాల్చాడు. 'నీవల్లా అనుకోవడం తప్పుకాదూ?' అని ఎవరో ప్రశ్నించినట్లయి 'అబ్బే అంత తప్పేంకాదు. ఆ పిల్ల నన్నుకలలో కన్పించింది. కనుక నేను ఇలలో భావనలో సకసమాడాను. మరేంతప్పు కాదు' అని సమాధానం చెప్పు కొన్నాడు. అందువల్ల అతనికి తృప్తికలిగింది. తృప్తిగా సుఖంగా నిద్ర పోయాడు.

అతనికి కొంచెం పెందరాళే మెలకువ వచ్చింది. మత్తెక్కించే సువాసనలు వెదజల్లే పూలపొదరిండ్ల ప్రక్కగా చాలాసేపు నడిచి వచ్చి నట్లున్నది. అతని కింకా.కొద్దిగా మత్తుగానే ఉన్నది. ఆమత్తుదనం కొంత చిత్రంగా, మధురంగా కన్పించింది. హృదయం తేలికగా ఉన్నట్లు అనిపించింది.

ప్రభాతవాయువులు మందమందంగా ప్రసరిస్తున్నాయి. అవి అప్పు డప్పుడే విడిపోతున్న పొగమంచు తెరలతో దోబూచులాడుతున్నాయి.

చెట్లగుబురులను తాకుతూ, సన్న సవ్వడులుచేస్తూ, ఆ గాలులు ఉషస్సులో ప్రకృతి కాంత ప్రపంచానికై పాడుతున్న మేలుకొల్పులకు తాము వంత పాటలు పాడుతున్నాయి. అవి నెమ్మదిగా శరీరాన్ని తాకి నూత నోత్సాహాన్ని కలిగిస్తున్నాయి. పులకరింతలు కలుగజేస్తున్నాయి. రాత్రంతా వెన్నెలలో, మంచులో నీటి అలలపై తేలుతూ, ఒయారాలు పోతూ, ఒళ్ళు విరుచుకొంటూ కదలాడుతూ ఉన్న కలువలు ప్రభాత వాయువులను మరింత పరిమళవంతం చేస్తున్నాయి, శైత్యాన్ని చేకూరుస్తు న్నాయి.

మోహను లేచి కూర్చున్నాడు.

రాత్రి తనకు కలిగినవిచిత్రానుభూతి ఏదో అస్పష్టంగా స్ఫురణకు వచ్చింది. రాత్రి తా నాలోచించిన విషయం మరింత మధురంగా అనిపిస్తూ జ్ఞాపకం వచ్చింది. అతను మందహాసం చేశాడు. లోపల ఎంతో తృప్తిగా సంతోషంగా ఉన్నది.

మోహన్ గబగబా క్రిందకు వెళ్ళి త్వరత్వరగా కాలకృతాలు తీర్చుకొని కాఫీకి వెళ్ళి వచ్చాడు.

మోహన్ కాఫీకి వెళ్ళి తిరిగి వచ్చేసరికి అప్పుడే ఎనిమిది గంట లయింది. అతను సరాసరి ఇంటికి రాక, ఒకరిద్దరు మిత్రులతో ఉల్లాసంగా పిచ్చాపాటి మాటాడి ఆలస్యంగా వచ్చాడు. అతను ఇంటికి వచ్చేసరికి గుమ్మం ముందు గుఱ్ఱపుబండీ ఒకటి ఆగిఉన్నది. అతనుపైకి వెళ్ళబో తుంటే ఆవిడ వసారాలోనే ఎదురై "ఎక్కడికి వెళ్ళావయ్యా ప్రొద్దున్నే- కాఫీ ఇక్కడ ఇవ్వకపోయినానా — సరెసరె, ఆయన వచ్చి చాలా సేపయ్యింది. నువ్వు వేగం వచ్చేయాలి" అంటూ తొందరపెట్టింది. రెండేసి మెట్లు ఒకేసారి ఎక్కుతూ మోహను ఒక్క నిమిషంలో పైగదిలోకి వెళ్ళాడు. కూజాలో నీళ్ళు వంచుకుని సబ్బుతో రెండుసార్లు ముఖం

కడుక్కొని, టర్కీ తువ్వాలతో ఒత్తితుడుచుకొని, పౌడరు రాచుకొని. తల దువ్వుకొన్నాడు. అతను తల దువ్వుకొని బట్టలు మార్చుకోడానికి దాదాపు పది నిమిషాలు పట్టింది. "ఇంకా కాలేదుటయ్యా నీ ముస్తాబూ'' అని క్రింద నుంచి హైమవతమ్మగారు రెండుసార్లు కేకలు పెట్టింది. అతను ముస్తాబు పూర్తి చేసుకొని గుమ్మందాకా వచ్చాక మళ్ళీ ఆ ఫోటో ఒకసారి చూడాలని అనిపించి, తలుపు దగ్గరగావేసి, అల్లాచూస్తూ నిలబడ్డాడు. అంతలో ఆవిడ నెమ్మదిగా తలుపు నెట్టుకొని లోపలకువచ్చి, అతన్ని చూచి ఒక్కసారి పకాలున నవ్వేసింది. "ఇందుకా ఇంత ఆలస్యం చేస్తా...సరె.. సరె బయలుదేరు'' అన్నదావిడ. "అబ్బే లేదండీ నాదేం ఆలస్యంలేదు పదండి" అంటూ మెట్లుదిగాడతను. "చేయవలసిన ఆలస్యమంతా ఇందాకే చేశావులే—పద" అంటూ నవ్వుతూ ఆవిడ అతన్ని అనుసరించి క్రిందకువచ్చి, ప్రయాణపు ఏర్పాట్లు త్వర త్వరగా పూర్తిచేసింది. ఆఫీసు జవాన్ను "ఇల్లుజాగ్రత్త. నేను పది నిమిషాల్లో వచ్చేస్తాను'' అంటూ హెచ్చరికలుచేసి, పెద్దపిల్లతో "ఎక్కడికీ వెళ్ళకండమ్మా'' అని చెప్పి, పళ్ళబుట్ట ముందు బండిలో పెట్టి, ఆవిడ బండి ఎక్కింది. ఆవిడ తర్వాత ఆయన నెమ్మదిగా బండిలో ఎక్కి కూర్చున్నాడు. మోహన్ తన దుస్తులు నలిగిపోతాయని వాళ్ళతోకాక వేరే రిక్షా చేయించుకొన్నాడు.

ఆయన దారిపొడుగూతా హైమవతమ్మగారితో ఏదో చెబుతూనే ఉన్నాడు.

పిల్లను చాలా గారాబంగా పెంచాడట తను. తన భార్యలయినా ఎప్పుడైనా చిన్నప్పుడు కోపంవస్తే ఓదెబ్బ వేసి ఎరుగునటకాని తానెన్నడూ పల్లెత్తుమాట కూడా అనలేదట. అసలు మాట అనిపించుకోనే పిల్లకాదట ఆ పిల్ల. ఒక్కతేపిల్ల కావడంచేత తన కున్న ఆస్తిపాస్తులన్నీ క్రమంగా ఆపిల్లకే చెందుతవట. పిల్ల పైకికొస్త నాజూగ్గా కనిపించినా.

అవసరమైతే ఎంత చాకిరీఅయినా పైన వేసుకొని నిర్వహించుకొని పోగలదట. పెద్దపిల్ల అయినప్పటినుంచీ ఇంటి బాధ్యతలన్నీ స్వయంగా, చూచుకొంటున్నదట. అలాగా ఆయన తన బిడ్డనుగురించి వివరంగా ఎడతెగకుండా చెప్పుకొనిపోతూంటే మొదట కొంత కుతూహలం వల్లనూ, తర్వాత కొంత క్రొత్తవాడు, అందులో పెద్దవాడు— ఆయన చెబుతూ ఉండడంవల్లనూ హైమవతమ్మగారు సావధానంగానే విన్నది. చాలా సేపు ఓపిక వహించి ఊకొడుతూ కూర్చున్నది. కాని, పోను పోను ఆయన మాటలు మరీ పిచ్చిగా కనిపించేసరికి, ఆయన చెప్పిన విషయాలు మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పడం మొదలుపెట్టే సరికి, ఆవిడకు నిజంగా విసుగుపుట్టింది. చివరకావిడ "ఎందుకండీ బాబుగారూ మీరు ఇంత వివరంగా చెప్పాలా?—చూట్టానికే వస్తున్నాంగా. మీరు కాస్త విశ్రాంతిగా కూర్చోండి" అనేసింది. హైమవతమ్మగారామాట అన్నాక ఆ ముసలాయన చప్పున మాటాడం ఆపేసి, ఇంక మళ్ళీ ఉలకనూ లేదు, పలుకనూ లేదు. బెల్లం కొట్టిన రాయిలా అలా కూర్చుండి పోయాడు. పైగా ఏదో దిగులుగా ఎటో చూస్తూ ఉండిపోయాడాయన. వాళ్ళ యింటి గుమ్మం ముందు బండి ఆగాక కూడా ఆయన నోరు మెదపలేదు. ఆయన మాటాడకుండా బండిదిగాడు. ఆవిడ నెమ్మదిగా బండిదిగి, బండివాడిచేత పళ్ళబుట్ట దింపించింది. "మీరు పదండి. నేను బండివాడికి డబ్బులిచ్చివస్తాను", అని మూగసంజ్ఞలుచేసి చెప్పాడాయన. ఆ యింటి గుమ్మంముందు నిల్చుని ఆవిడ ఆయన ప్రవర్తనకు ముసి ముసి నవ్వులు నవ్వుకొన్నది.

ఆ యింటి ముందు ముత్యాలతో ముగ్గులు పెట్టినట్లయ్యింది.

మోహన్ను కలుపుకొని "బండి ఆగిన చప్పుడు వినిపించినా ఇంటివాళ్లు బయటకు రాలేదేమా" అను కొంటూ దగ్గరగావేసి ఉన్న తలుపు

పెట్టుకొనిఆవిడ లోపలకు వెళ్ళింది. కాని చావడి ఖాళీగా ఉన్నది. చాపలైనా పరచిలేవు. ఒక క్షణం వీరిద్దరూ అక్కడే ఆగిపోయారు. "ఎవరండీ వస్తా?" అంటూ అవతల గదిలో నుంచి ముందుగదిలోకి వచ్చిందొక ముత్తయిదువ. మంచి దబ్బపండు ఛాయలో ఆమె అంత వయస్సులోకూడా ముచ్చటగానే ఉన్నది. ఆవిడ పెద్ద కుంకుమ బొట్టు పెట్టుకొన్నది. వంగపండు రంగు చీరకట్టుకొన్నది. సన్నని జరీ అంచుగల రవిక తొడుక్కున్నది. జుట్టు ముడివేసుకొన్నది. విశాలమైన ఆమె కళ్ళు ఎంతో ఆర్ద్రితను ప్రకటిస్తున్నాయి.

మోహన్ ఆవిడ ముందుగా కప్పించేసరికి ఒక్క క్షణం నిరుత్సాహ పడ్డాడు. ఎవరా వచ్చిందని పెండ్లికూతురేవచ్చి తన్ను చూచి లోపలకు తుర్రుమంటుందని అతనూహించాడు. 'వాళ్ళకు తెలుసుగదా మనం వస్తున్నామని. అందువల్ల ముస్తాబై లోపలే దాక్కొని ఉంటుంది' అని అనుకొని సమాధానపడ్డాడు. నిజంగా అదే బాగుంటుంది. ముందుగా కన్పించేస్తే పెళ్ళిచూపుల సొగసే ఉండదు, అని కూడా అనుకొన్నాడు మోహను. క్రిందటి వేసంగి సెలవుల్లో మిత్రుడొకడు పెళ్ళిచూపులకు వెళుతూ తన్ను తోడుతీసికొని వెళ్ళాడు. ఆనాటి దృశ్యమంతా అతని కొక్కసారి స్ఫురణకు వచ్చింది.

అంచక్కా అలంకారాలు చేసికొని వచ్చి తల్లో, మేనత్తో చెయ్యి పుచ్చుకొని తీసికొని వచ్చి కూర్చోబెడితే, ఎంతో సిగ్గు పడుతూ కూర్చుని, ఎన్నివిధాల మాటాడించినా మొదట్లో మాటాడకపోవడం, తర్వాత క్రమంగా మాటాడడమూ, అతి బలవంతంమీద ఒకటి రెండు పాటలుకూడా పాడడమూ ఇది సహజంగా జరిగేవిషయం. వధూవరులు–ఎవరూ తమ్ము చూడనప్పుడు, అప్రయత్నంగా కొన్నిసార్లూ, ప్రయత్న పూర్వకంగా మరికొన్నిసార్లూ చూచుకొంటూ సిగ్గుపడడం.

సిగ్గుపడుతూనే చూచుకోవడం. అతను తనవంక చూడటం లేదనుకొని, భ్రమపడి పెండ్లికూతురు ధైర్యంచేసి పెండ్లికొడుకువంక చూడడం – చూపులు కలియడం – ఆపి నిలువునా సిగ్గుపడి పోవడం – ఇలాంటి సంఘటనలు ఎంత మధురమైన ఆనందానుభూతి నిస్తాయో, ఆనాడు కొంతగా తెలిసింది మోహనుకు. అప్పుడతను తన మిత్రుణ్ణి, మిత్రునికి కాబోయే భార్యనూచూచి, వాళ్ళ ఆనందాన్ని చూచి తానూ సంబరపడుతూ తనకూ అట్టి అనుభూతి స్వవిషయంలో కావాలని రహస్యంగా కోరు కొన్నాడు.

ఆ విషయమంతా మనస్సులో ఒక్కసారి మెదలేసరికి ఒక్కసారి అలా తనపై మల్లికా ప్రసవ సౌరభభరితమైన మలయమారుతం మంద మందంగా ప్రసరించి, క్రమంగా నీటి అలలాగా దూర దూరంగా కదలి వెళ్ళినట్లయింది. చిరునవ్వులతో అతని ముఖం వికసించింది.

“ఇంకా నిలబడే ఉన్నారేమిటి? కూర్చో అమ్మాయి. కూర్చో నాయనా'' అని ఆవిడ ఇద్దరికీ ఆసనాలు చూపింది.

హైమవతమ్మగారు మోహన్ను కూర్చోమని, ఆవిడతో “అయితే ఇంతకూ మేం వస్తున్నట్లు బాబాయిగారు ముందుగా చెప్పనేలేదా ఏమిటి?'' అన్నది.

ఆమాట కాముత్తయిదువ వెంటనే సమాధానం చెప్పలేదు.

మోహన్ అక్కడ మంచికుర్చీలున్నా వెంటనే కూర్చోక ముసలాయన ఇంకాలోపలకు రాలేదేమా అని ముఖద్వారంవైపు చూస్తూ ఒక్కక్షణం అలాగే ఉండిపోయాడు. ఆవిడ ఆ కుర్రవానివంకా, హైమవతమ్మగారి వంకా చూస్తూ, ఏదో ఆలోచనలో పడి ఓక్షణం తర్వాత తెప్పరిల్లు కొని కూడా ఏం చెప్పాలో తోచక, ఏమని చెబితే మర్యాదగా ఉంటుందో

తెలియక తికమకపడ్డది. అసలు వీళ్ళు తనయింటికి ఎందుకు వచ్చారో-వారెవరో కూడా వెంటనే స్ఫురించ లేదావిడకు.

ఆవిడ అలాగా వెంటనే మాటాడకపోవడం చూచి హైమవతమ్మ గారు "ఈ వెట్టిబాగుల మనిషి ఇంట్లో చెప్పకుండానే ఇంత హడావిడీ చేసిఉంటాడు'' అన్న నిర్ణయానికి వచ్చి "పోన్లెండి-చెప్పడం మర చారో ఏమో.'' అంటూ ముందుకువెళ్ళి "రండి పిన్నిగారూ లోపలకు వెళదాం'' అన్న దావిడతో.

తామిద్దరూ లోపలకువెళ్ళి, అన్ని విషయాలూ వివరంగా మాటాడు కొని పిల్లను మూడు నిషాల్లో ముస్తాబుచేసి, తీసుకొనివచ్చి చూపిద్దామను కొన్నది హైమవతమ్మగారు. వాళ్ళు నిర్లక్ష్యం చేస్తున్నారేమోనన్న భావం మోహనుకు ఎంతమాత్రమూ కలుగనీయకూడదని ఆవిడ లోలోపల ఎంతో తాపత్రయ పడ్డది. అందువల్లనే చనువుగా ఆవిడగారి చెయ్యి పుచ్చు కొని కాస్త త్వరత్వరగా లోపలకు అడుగులు వేసింది. గుమ్మం అవతలకు వచ్చాక నెమ్మదిగా "మాది మీ శాఖేలెండి. ఆ అబ్బాయి తండ్రీ మావారూ పెత్తండ్రి పినతండ్రి కొడుకులు. అతను మాయింట్లోనే ఉండి చదువుకొంటున్నాడు. చాలా బుద్ధిమంతుడు. నిన్న బాబాయిగారువచ్చి అన్నీ విచారించి అతన్ని చూచి వెళ్ళారు. నాతో అన్ని విషయాలూ మాట్లాడారులెండి. అయితే తెలియకడుగుతాను మీకు అసలు చెప్పనేలేదా ఏమిటండీ?'' అని అడిగింది హైమవతమ్మగారు. "ఏమిటి చెప్పలేదం టారూ?'' అని అనలేక అనలేక అన్న దాముసలాయన భార్య.

"అప్పుడే ఈ వియ్యపురాలితో పరిహాసాలు కూడానా! అదేనండీ పిల్లని చూట్టానికి తరలి వస్తున్నామని చెప్పలేదా అని అడిగాను. సరేపోన్లెండి. ఇప్పుడు మించిపోయిందేమీలేదు. ఒక్క నిమిషంలో ముస్తాబు చేయించేస్తాను. అదీ ఏదో లాంఛనం కనుకా. అందులోనూ

కొంత కొత్తవాళ్ళం కనుకాన్నూ, లేకపోతే ఇలావచ్చి చూడాలా ఏమిటి! మనంమనం మాట్లాడుకొని నిర్ణయాలకు వచ్చేవాళ్ళం. ఇంతకూ అమ్మాయి పేరేమిటన్నారూ? ఏదీ ఇంకా లోపలే దాక్కున్నదా ఏమిటి! మరీ అంత సిగ్గయితే ఎల్లాగండీ" అంటూ హైమవతమ్మగారు ఎంతో కలుపుగోలుగా, ఏదో మాటాడేస్తూనే ఉన్నది. కాని ఎదుటఉన్న మనిషి మొదట నిర్ఘాంతపోయి—అంతలో కొయ్యబారిపోయి, అంతలో మహాసముద్రపు పొంగులా ముంచుకొనివచ్చినఆవేశానికితట్టుకోలేక కూలబడిపోవడంగమనించనేలేదు. మరుక్షణంలో గమనించినా పరిస్థితిఎంతమాత్రమూ అర్థమే కాలేదు. "అరెరె అదేమి" అంటూ హైమవతమ్మగారు ఆశ్చర్యపడుతూ, ఖంగారు పడుతూ అడుగుతూనేఉన్నది. కాని ఆవిడ వినిపించుకోలేదు. పెద్దగా ఏడుస్తూ "అయ్యో! నా తల్లీ! నీకు పెళ్ళి సంబంధం తెచ్చాడే మీ నాన్న," అని తల బాదు కొంటూ దుఃఖపు పొంగులో మాటలురాక బొంగురుపోయిన కంఠంతో "నాకంత భాగ్యమా! అమ్మాయి లేదమ్మా లేదు" అని మళ్ళీ పెద్దగాఏడ్చింది. హఠాత్తుగా ఏడ్పువినిపించేసరికి చరచరా లోపలకువచ్చి గుమ్మంలోనుంచే ఆ దృశ్యంచూచి నిర్ఘాంతపడిపోయాడు మోహన్. అతను వచ్చి చూచేసరికి ఆ ముసలావిడ క్రింద నేలమీద కూలబడిఉన్నది. ప్రక్కగా హైమవతమ్మగారు కూర్చుని ఆవిణ్ణి ఓదార్చాలని ప్రయత్నం చేస్తోంది. అతనికేమీ అర్థంకాక "అదేమిటండీ పిన్నిగారూ...ఎందుకావిడ" అని ఆగిపోయాడు. అతనికి మొదట ఆవిడకు మూర్ఛవచ్చిందేమోననీ, శారీరక దౌర్బల్యమేమైనా ఉన్నదేమోననీ అనుకొన్నాడు. హైమవతమ్మగారికి క్రమంగా విషయం అర్థమైంది. అవతలకు వెళ్ళమని అతనికి సంజ్ఞచేసింది. అతను ఆవిడ వైపు చూచేసరికే వాళ్ల వెనుక గోడమీద ఎత్తుగా వ్రేలాడతీయబడి ఉన్న పెద్ద సైజు ఫొటో ఒకటి కన్పించింది. కించిన్మాత్రంకూడా ప్రయత్నం లేకుండా మోహన్ ఆ పిల్లను వెంటనే పోల్చుకొన్నాడు. ఒక్కనిమిషం కన్నార్పకుండా ఆ ఫొటోవంకే చూస్తూ నిల్చున్నాడు అతను.

ఆడవాళ్ళిద్దరూ అతనలా చూడడం గమనించారు. అతన్ని చూచి మళ్ళీ పెద్దగా ఏడ్చిందావిడ. అతని మనస్సు ఒక్కసారి కలుక్కుమన్నది అతనాముసలిముత్తయిదువ దుఃఖంచూడలేక, ఆతల్లిఆక్రోశం

వినలేక, ఆ స్థితిని చూచి తట్టుకొనే శక్తి లేక, చప్పున అక్కణ్ణించి వీధిగుమ్మంలోకి వచ్చేశాడు. వెనుకనుంచి మాటలు వినపడుతున్నాయి. "చిన్నవాడు అబ్బాయి మనస్సుకూడా కష్టం కలిగించానమ్మా దౌర్భాగ్యురాల్ని-ఇదంతా మాఖర్మ. దాన్ని మొదట్లో వారి బావమరిదికే ఇద్దామనుకున్నాం. అది కృష్ణుడి పెళ్లామనే అంటూ ఉండేవారాయన. కాని వాడు నీ అందానికి నేను తగను అని ఖచ్చితంగా చెప్పేసి ఓ సత్యను పెండ్లాడేశాడు. అలా అనుకొన్న సంబంధం కుదరలేదు. అప్పటినుంచి సంబంధాలు ఇతరత్రా చూస్తూన్నాం. పెళ్ళి ప్రయత్నాలు చేస్తుండగా హఠాత్తుగా జబ్బుచేసి పిల్ల నా రుక్కమ్మ..." అని చెప్పలేక పెద్దగా ఏడ్చి, ఎంతో కష్టంమీద దుఃఖం ఆపుకొని "అప్పటినుంచి ఆయనకు మతి సిమిత్థంగా లేదు మరీ ఈమధ్య ఎక్కువవుతున్నది. నిన్న దానిపుట్టినరోజు పండగ... ఆయన..." అని ఇంక ఒక్కమాటకూడా చెప్పలేక వెక్కి వెక్కి ఏడ్వడం మొదలుపెట్టింది.

మోహన్ వీధి గుమ్మంలోనుంచే పిన్నిగారూ "మీరు తర్వాత కాస్త నెమ్మదిగా రండి, రిక్షా పంపిస్తాను. సరేనా?" అని చెరచెరా ముందుకు వెళ్ళిపోయాడు ఆవిడ సమాధానం అయినా వినకుండా. అతను అంతకంతకు వేగంగా నడిచాడు. అంత వేగంగా నడుస్తున్నా విరియబూచిన నిత్యమల్లిలా అందంగా, నిత్య నూతన వధువులా ఆపిల్ల అతని కళ్ళముందు ప్రత్యక్షం అవుతూనే ఉన్నది. ఆ ఫోటో ఇంకా అతని మనస్సులో మెదలుతూనే ఉన్నది. నీళ్ళునిండిన కళ్లనోసారి అప్రయత్నంగా తుడుచుకొన్నాడతను. జరిగిన విషయమంతా ఒక్కసారి అతనికి జ్ఞాపకం వచ్చింది. నిజంగా జరిగిన ఒక వాస్తవ విషయం నిజమని అంగీకరించడానికి అతని మనస్సు గట్టిగా నిరాకరించింది. అతనేదో గొణుక్కుంటూ బాధపడుతూ ముందుకు సాగిపోయాడు.